

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 59g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea insolvențității nr. 149 din 29 iunie 2012 și a articolului 12² din Codul de procedură civilă

(solicitarea avizului consultativ de la Plenul Curții Supreme de Justiție)

CHIȘINĂU

15 noiembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 11 mai 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 15 noiembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 135 alin. (6) și 181 alin. (4) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 și a articolului 12² din Codul de procedură civilă, ridicată de dna Svetlana Enache, parte într-un proces, pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători al Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul (format din domnii Vitalie Movilă, Serghei Pilipenco și Evghenii Dvurecenshii), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. În iulie 2016, Inspectoratul Fiscal de Stat Taraclia a formulat o cerere introductivă de intentare a procesului de insolvență în privința S.R.L. „Alen Mart Grup”.

4. Prin hotărârea Curții de Apel Cahul din septembrie 2016, s-a admis cererea introductivă, s-a intentat procesul de insolvență față de debitorul S.R.L. „Alen Mart Grup” cu aplicarea procedurii simplificate a falimentului.

5. În iulie 2019, pe baza hotărârii adunării creditorilor, lichidatorul S.R.L. „Alen Mart Grup” a solicitat aprobarea proiectului raportului final și a bilanțului de lichidare a S.R.L. „Alen Mart Grup”, cu dispunerea încetării procesului de insolvență și radierii debitorului insolvent din Registrul de Stat al persoanelor juridice. De asemenea, a fost solicitată degrevarea debitorului de creanțele neexecutate.

6. În februarie 2020, Judecătoria Cahul, sediul central, a pronunțat hotărârea prin care a încetat procesul de insolvență în privința debitorului S.R.L. „Alen Mart Grup” și a constatat ca fiind stinse creanțele neexecutate ale acestuia.

7. Nefiind de acord cu hotărârea emisă, B.C. „Moldova-Agroindbank” S.A. a formulat o cerere de recurs.

8. În iunie 2020, reprezentantul debitorului S.R.L. „Alen Mart Grup” a adresat o cerere privind solicitarea emiterii unui aviz consultativ de către Plenul Curții Supreme de Justiție referitor la punerea în aplicare a unor norme legale.

9. Printr-o încheiere a Curții de Apel Cahul din iunie 2020, a fost sesizat Plenul Curții Supreme de Justiție privind emiterea unui aviz consultativ asupra modului de aplicare a prevederilor articolelor 135 alin. (6) și 181 alin. (2) din Legea insolvabilității.

10. În martie 2022, încheierea Curții de Apel Cahul privind solicitarea avizului a fost restituită fără examinare printr-o scrisoare a Președintelui interimar al Curții Supreme de Justiție. În scrisoare s-a menționat că, începând cu luna aprilie 2019, Plenul Curții Supreme de Justiție nu are cvorum și ședințele sale nu sunt deliberative. De asemenea, s-a menționat că, potrivit Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, aprobată prin Legea nr. 211 din 6 decembrie 2021, se preconizează în cel mai apropiat timp revizuirea competenței și modificarea structurii Curții Supreme de Justiție. Plenul Curții ar putea să nu mai fie funcțional.

11. În ședința de judecată, dna Svetlana Enache a ridicat excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor din articolele 135 alin. (6), 181 alin. (4) din Legea insolvabilității nr. 149 din 29 iunie 2012 și 12² din Codul de procedură civilă.

12. Printr-o încheiere din 6 mai 2022, Curtea de Apel Cahul a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

13. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

14. Prevederile relevante ale Legii insolvabilității nr. 149 din 29 iunie 2012 sunt următoarele:

Articolul 135

Lichidarea debitorului

„[...]”

(6) Prin încetarea procesului, debitorul se descarcă de obligațiile pe care le avea înainte de intrare în procedura falimentului, cu excepția cazului când este tras la răspundere subsidiară în modul prevăzut de lege. Degrevarea de obligații a debitorului nu atrage degrevarea de obligații a fidejursorului, a garantului gajist/ipotecar sau a codebitorului.

[...]”

Articolul 135

Lichidarea debitorului

„[...]”

(6) Prin încetarea procesului, debitorul se descarcă de obligațiile pe care le avea înainte de intrare în procedura falimentului, cu excepția cazului când este tras la răspundere subsidiară în modul prevăzut de lege.

[...]”.

[În redactarea de până la adoptarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020]

Articolul 181 Degrevarea de obligații

„[...]”

(4) Degrevarea de obligații a debitorului nu atrage degrevarea de obligații a fidejuratorului, a garantului gajist/ipotecar sau a codebitorului.”

Articolul 181 Degrevarea de obligații

„[...]”

(4) Degrevarea de obligații a debitorului nu atrage degrevarea de obligații a fidejuratorului sau a codebitorului principal.”

[În redactarea de până la adoptarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020]

15. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 12² Avizele consultative ale Plenului Curții Supreme de Justiție

„(1) Dacă în procesul judecării cauzei într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată solicită Plenului Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, să emită un aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii. Avizul consultativ se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(1¹) Solicitarea avizului consultativ trebuie să se refere la dificultăți de aplicare corectă a normei de drept susceptibile de interpretări diferite. Solicitarea avizului consultativ nu va conține formularea unei simple întrebări cu privire la aplicarea unui text de lege.

(1²) Obiectul solicitării îl constituie o veritabilă problemă de drept dacă întrunește următoarele condiții:

a) solicitarea este formulată în legătură cu existența unei cauze aflate în curs de examinare în instanța de judecată;

b) lămurirea problemei de drept este determinantă pentru soluționarea în fond a cauzei în care a fost ridicată;

c) problema este nouă, interpretarea dată problemei de drept nu a fost soluționată printr-un aviz consultativ anterior.

(2) În cazul în care instanța de judecată respinge demersul participanților la proces privind solicitarea unui aviz consultativ din partea Plenului Curții Supreme de Justiție, aceasta va emite o încheiere nesusceptibilă de recurs.

(3) În cazul în care decide respingerea solicitării, Plenul Curții Supreme de Justiție emite o încheiere motivată care nu se supune niciunei căi de atac și care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(4) Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție nu mai este obligatoriu pentru Curte în cazul în care ulterior se modifică legea sau se schimbă modul de punere în aplicare a acesteia.

(5) Solicitarea avizului consultativ se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Plenului Curții Supreme de Justiție asupra solicitării de emitere a avizului consultativ se amână pledoariile.

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

16. Autoarea excepției susține că există o practică judecătorească neuniformă referitoare la interpretarea și la aplicarea dispozițiilor legale privind degrevarea debitorului insolubil de creanțele neexecutate dacă în privința acestuia se dispune încetarea procedurii falimentului simplificat și radierea debitorului insolubil din registrul de stat. În acest sens, autoarea notează că, prin încetarea procesului, debitorul insolubil ar fi absolvit de obligațiile pe care le avea înainte de intrarea în procedura falimentului, cu excepția cazului în care este tras la răspundere subsidiară. La momentul adoptării hotărârii de către instanța de insolabilitate, Legea insolabilității nu prevedea alte condiții de încetare a procesului de insolabilitate față de S.R.L. „Alen Mart Grup”. Ulterior, dispozițiile articolelor 135 alin. (6) și 181 alin. (4) din Legea insolabilității au fost completate, iar noua redactare preciza că „degrevarea de obligații a debitorului nu atrage degrevarea de obligații a fidejuratorului, a garantului gajist/ipotecar sau a codebitorului”. Autoarea sesizării susține că legislatorul a prevăzut prin completările efectuate posibilitatea descărcării de obligații doar a debitorului insolubil care nu mai are active (masă debitoare) și descărcarea nu se extinde și asupra garanțiilor instituite în asigurarea executării obligațiilor debitorului (fidejusiune, gaj, ipotecă etc.). Astfel, autoarea sesizării afirmă că prevederile contestate nu sunt suficient de clare și nu știe dacă pot fi aplicate doar în situațiile juridice de după intrarea în vigoare a Legii nr. 141 din 16 iulie 2020 sau își extind efectele și asupra situațiilor juridice de până la intrarea ei în vigoare.

17. Autoarea susține că imprevizibilitatea normelor contestate este confirmată și de Încheierea Curții de Apel Cahul, care a solicitat un aviz consultativ Curții Supreme de Justiție, afirmând că necesitatea acestuia a fost impusă de practica neunitară a instanțelor.

18. Susținând neconstituționalitatea articolului 12² din Codul de procedură civilă, autoarea menționează că restituirea solicitării referitoare la adoptarea unui aviz de către Plenul Curții Supreme de Justiție, pentru că în lipsa de cvorum ședințele Plenului Curții Supreme de Justiție nu sunt deliberative, încalcă drepturile participantului la proces. Astfel, norma contestată conține o omisiune cu privire la situația în care este formulată o cerere de adoptare a unui aviz referitor la interpretarea și aplicarea unor norme, iar ședințele Plenului Curții Supreme de Justiție nu sunt deliberative.

19. Autoarea sesizării pretinde că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 15, 16, 20, 23, 26 și 46 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

20. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

21. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în acest caz controlul constituționalității unor prevederi din Legea insolvenței și din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

22. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de dna Svetlana Enache, parte într-un proces aflat pe rolul Curții de Apel Cahul, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

23. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolele 135 alin. (6) și 181 alin. (4) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 și articolul 12² din Codul de procedură civilă. Curtea admite că normele contestate ar putea fi aplicate la examinarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate. Așa cum rezultă din sesizare și din încheierea instanței, Curtea de Apel Cahul examinează un recurs împotriva unei hotărâri prin care a fost încetat procesul de insolvență și s-a constatat ca fiind stinse creanțele neexecutate ale debitorului. Curtea observă că articolele criticate din Legea insolvenței nu au mai făcut anterior obiect al controlului constituționalității, iar articolul 12² din Codul de procedură civilă a mai constituit obiect al controlului din perspectiva altor critici (DCC nr. 88 din 22 noiembrie 2016).

24. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Curtea trebuie să analizeze, prin prisma argumentelor autoarei sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 29; HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 31).

25. Curtea reține că autorul sesizării a menționat incidența articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 15 [*universalitatea*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 46 [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*] din Constituție.

26. Curtea a notat în jurisprudența sa că articolele 1 alin. (3), 15, 16 și 23 din Constituție nu pot fi analizate în mod individual, ci pot interveni dacă este constatată aplicabilitatea unei prevederi din Constituție (a se vedea DCC nr. 26 din 16 februarie 2021, § 21; DCC nr. 115 din 15 iulie 2021, § 19; DCC nr. 159 din 2 noiembrie 2021, § 28; DCC nr. 4 din 18 ianuarie 2022, § 16).

27. Cu privire la primul capăt al sesizării, Curtea menționează următoarele.

28. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că autoarea nu i solicită Curții să verifice dacă norma contestată corespunde Constituției, ci să stabilească care norme vor fi aplicate la examinarea cauzei, cele în vigoare în momentul adoptării hotărârii de încetare a procesului de insolvență sau cele de modificare care au intrat în vigoare ulterior adoptării acestei hotărâri.

29. Mai mult, Curtea observă că autoarea solicită verificarea constituționalității normelor contestate în raport cu articolul 181 alin. (4) din Legea insolvenței, articolele 171 alin. (1), 176 alin. (1), 223, 667 și 675 din Codul civil și 265 din Codul de procedură civilă. Curtea reiterează că pretinsa incompatibilitate dintre două sau

mai multe norme conținute în legi diferite sau în același act normativ nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci una de interpretare și de aplicare a legii, a cărei rezolvare îi revine instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 4 din 18 ianuarie 2022, § 19).

30. Cu privire la contestarea articolului 12² din Codul de procedură civilă, Curtea reține următoarele.

31. Autoarea sesizării susține că articolul contestat nu prevede situația, condițiile sau procedura prin care Curtea Supremă de Justiție ar putea restitui unei instanțe judecătorești inferioare solicitarea privind emiterea unui aviz consultativ. Astfel, restituirea încheierii unei instanțe de judecată fără examinarea solicitării de aviz consultativ ar încălca dreptul de acces liber la justiție.

32. Cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea a stabilit că dreptul de acces la un tribunal trebuie să fie unul practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu (HCC nr. 37 din 7 decembrie 2021, § 29; HCC nr. 5 din 3 martie 2022, § 60). În jurisprudența sa cu privire la accesul la justiție, Curtea Europeană a reiterat că dreptul de acces la o instanță – adică dreptul de a introduce o acțiune în fața instanțelor în materie civilă – constituie un element care este inerent dreptului prevăzut la articolul 6 § 1 din Convenția Europeană. Dreptul la un proces echitabil, astfel cum este garantat de articolul 6 § 1 din Convenție, trebuie interpretat în lumina statului de drept, care impune ca toți justițiabilii să dispună de un remediu judiciar efectiv care să le permită să-și exercite drepturile cu caracter civil. Orice persoană are dreptul ca orice pretenție referitoare la drepturile și obligațiile sale civile să fie adusă în fața unei instanțe sau tribunal (a se vedea *Nait-Liman v. Elveția*, [MC], 15 martie 2018, §§ 112-113).

33. În prezenta cauză, Curtea observă că nu există o ingerință în dreptul de acces la un tribunal, de vreme ce autoarea sesizării a ridicat excepția de neconstituționalitate chiar în fața unei instanțe de judecată. Mai mult, procedura de a solicita avize consultative reprezintă un instrument aflat la dispoziția instanței care va aplica legea și nu reprezintă o cale de atac aflată la dispoziția justițiabilului. Instanța care îi examinează cauza pendinte a sesizat Plenul Curții Supreme de Justiție pentru adoptarea unui aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii (a se vedea § 9 *supra*).

34. Totodată, Curtea reține că Plenul Curții Supreme de Justiție își desfășoară activitatea în componența tuturor judecătorilor Curții [articolul 15 alin. (1) din Legea nr. 789 din 26 martie 1996 privind Curtea Supremă de Justiție] și este, potrivit legii, competent de a examina încheierile instanțelor de judecată prin care se solicită emiterea avizelor consultative cu privire la modul de punere în aplicare a legii și de a emite, după caz: (i) avize consultative; sau (ii) încheieri de respingere a solicitării de aviz [articolul 12² din Codul de procedură civilă]. Mai mult, Curtea nu poate reține argumentul autoarei sesizării potrivit căruia norma contestată [articolul 12² din Codul de procedură civilă] ar conține o omisiune și nu ar reglementa situația de restituire fără examinare a încheierii instanței de judecată de solicitare a avizului consultativ, în special în cazul în care ședințele Plenului Curții Supreme de Justiție nu sunt deliberative. Curtea reiterează că dispozițiile Constituției prevăd că organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești, inclusiv a Curții Supreme de Justiție, sunt reglementate de legislator prin legi organice [articolele 72 alin. (3) lit. e) și 115 alin. (4)], iar Plenul alături de colegii sunt structuri ale Curții Supreme de

Justiție, în cadrul cărora judecătorii își desfășoară activitatea și înfăptuiesc justiția [articolul 4 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție].

35. Suplimentar, Curtea consideră că justițiabilii sunt în drept să pretindă că Curtea Supremă de Justiție, precum și Plenul acesteia să fie organisme funcționale. Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție prevede că Plenul acesteia se convoacă în ședințe ori de câte ori este necesar, dar nu mai rar decât o dată pe trimestru [articolul 17 alin. (1)], care **sunt deliberative în prezența a nu mai puțin de două treimi din numărul total al membrilor [judecătorilor] Curții** [articolul 17 alin. (3)], **numiți în funcție de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii** [articolul 9 în redactarea de până la Legea nr. 246 din 29 iulie 2022]. Curtea observă că Adunarea Generală a Judecătorilor este deliberativă în prezența majorității simple a **judecătorilor în exercițiu** (a se vedea articolul 23² alin. (4) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească). În acest context, Curtea notează că ține de competența Plenului Curții Supreme de Justiție să interpreteze sistemic legislația pentru a determina cvorumul: din numărul de posturi de judecător rezervate Curții Supreme de Justiție sau din numărul judecătorilor în exercițiu.

36. Cu referire la incidența articolelor 26 și 46 din Constituție, autoarea nu a oferit argumente care să demonstreze caracterul contradictoriu al prevederilor contestate în raport cu normele constituționale. Curtea reține că simpla enumerare a normelor constituționale, în lipsa argumentelor care ar fundamenta pretinsa relație de contrarietate a dispozițiilor legale criticate față de acestea, nu poate fi considerată o veritabilă critică de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 46 din 1 aprilie 2021, § 16; DCC nr. 65 din 13 mai 2021, § 17).

37. Prin urmare, date fiind cele enunțate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 135 alin. (6) și 181 alin. (4) din Legea insolvabilității nr. 149 din 29 iunie 2012 și articolul 12² din Codul de procedură civilă, ridicată de dna Svetlana Enache, parte într-un proces, pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 15 noiembrie 2022

DCC nr. 149

Dosarul nr. 59g/2022